

Infokoll.se – ett utvecklingsprojekt om informationskompetens

Projektgruppen består av lärare och skolbibliotekarier från tre gymnasieskolor i Umeå. Projektet har också samarbetat med Mediecenter och Umeå universitetsbibliotek.

Inriktningen på projektet var redan från början att utveckla samarbetet mellan skolbibliotek och lärare. Projektet hade arbetsnamnet "Integrera mera" och syftade just på att vi ville integrera varandras kompetenser i undervisning som inriktar sig på att öka elevernas informationskompetens.

Utgångspunkter

1. Ett behov av en tydlig definition av begreppet informationskompetens eftersom det är en nödvändighet för ett gott samarbete mellan lärare och bibliotekarier.
2. Ett konstaterande som byggde på erfarenheter nämligen att många elever saknar strategier att söka och bearbeta information. Valet av källor verkar många gånger vara slumpmässigt och icke specifikt. Det kan ha sin grund i att de inte har fått öva sig tillräckligt eller är medvetna om hur sökprocessen kan struktureras. Vi arbetar med undersökande och problembaserat lärande som kräver att eleverna behärskar en komplex process utan att de har grundläggande färdigheter.
3. Datorerna är centrala i undervisningen. Det självklara i att söka information på nätet och det nödvändiga i att vara kritisk till mycket av det material som publiceras där.
4. Skolan i dag rymmer många lärandemiljöer och biblioteket är en av de viktigaste eftersom en stor del av elevernas arbete utförs där.

Begreppsdefinition

Att ringa in begreppet informationskompetens var en viktig process i projektgruppen. Det finns många angränsande begreppsvärldar i litteraturen t ex informationsprocessen, informationsökning, studieteknik, bibliotekskunskap, vetenskapligt förhållningssätt. Att vara informationskompetent är, enligt vår definition, att behärska fem delområden:

1. Formulera frågor
2. Söka information
3. Källkritik
4. Känna till upphovsrättsliga villkor
5. Presentera ny kunskap

Informationsprocessen, enligt forskare som Kuhlthau, är den strukturerade arbetsprocess som gör att eleven kan driva ett självständigt och undersökande arbete. I hennes modell finns också en beredskap för de känslomässiga hinder som drabbar en elev under ett arbete t ex innan ämnet blivit tillräckligt fokuserat för att informationsökningen ska fungera. Det här känner de flesta av oss igen. Vi är ju många som har jobbat med undersökande/problembaserad pedagogik allt sedan den nya pedagogiken slog igenom under 90-talet. Det är alltså inte metoden i sig som är ny.

Frågeställningar

De frågeställningar som har varit vägledande för projektet har varit

Hur kan vi öka elevernas informationskompetens?

Hur lär vi eleverna att bli medvetna och effektiva när de söker, bearbetar och presenterar information?

Hur kan vi inspirera bibliotekarier och lärare som vill samarbeta?

Mål

De här formuleringarna resulterade i två konkreta mål för projektet

1. Skapa en gemensam syn på innebörden av begreppet informationskompetens.
2. Konstruera uppgifter som integrerar träning i informationsprocessen samtidigt som eleverna ökar sin förståelse för specifika ämnen.

För att nå dessa mål valde vi att bygga en webbaserad resurs infokoll.se. Innehåll och struktur har arbetats fram av projektgruppen medan elever har bidragit med grafiska element t ex framsidan.

www.infokoll.se

Texten är i första hand riktad till elever. Varje aspekt av begreppet utgör ett kapitel och en genomgång av materialet ger en modell för informationsprocessen, redogör för upphovsrättsliga principer och rymmer riktlinjer för de texttyper som är vanliga inom gymnasieutbildningen.

Det fanns en diskussion i projektgruppen om hemsidan skulle innehålla tekniska sökguider med inriktning på själva sökproceduren men vi kom fram till **att fokus skulle vara att förmedla grundläggande begrepp – att skapa en medvetenhet/förhållningssätt hos eleverna om de möjligheter och begränsningar som finns när man söker och bearbetar information.**

Varje kapitel avslutas med övningar som ger eleven möjlighet att pröva sin förståelse. Eleverna kan också göra ett onlinetest för att konfirmera sin kunskap.

Vår förhoppning är att hemsidan kan användas på olika sätt:

- Lärare och elever som vill arbeta med delar av eller hela informationsprocessen kan använda infokoll som en bas eller komplement till annan undervisning. Jag vill poängtera att det inte är tänkt som självstudier.
- Eleverna kan använda materialet som uppslagsverk när de behöver kolla upp eller få stöttning i någon fas av informationsprocessen.
- Lärare och bibliotekarier kan ta del av exempel på uppgifter och idéer som vi hoppas inspirerar till vidare samarbete.

Idéer och inspiration

Exempel på tematiskt arbete som kan inspirera till samarbete (se bilaga)

Det här projektet är fortfarande under utveckling. Vi har testkört webbsidan med tre elevgrupper och efter det kommer uppdateringar att göras. Ytterligare samarbetsprojekt håller på att utvecklas.

Träffar med ämneslag och arbetslag för att diskutera vägar att öka elevernas informationskompetens.

Hinder och problem:

Resurser framförallt i form av tid. Lärare signalerar ofta att de har ont om tid och det har de, bibliotekarietjänsterna är sällan väl tilltagna. Å andra sidan kan jag tänka att vi har ju lika mycket reell tid och vi kan fortfarande i relativt stor utsträckning påverka vad vi använder tiden till. Saker och ting verkar ta den tid som finns möjlig att ta och om man använder tiden till utveckling/fördjupning hindrar man annat att breda ut sig. Så länge det handlar om kärnverksamhet kontra t ex administration är väl det en vettig strategi? I alla fall blir man gladare och jag har hittills inte haft ngn ledare som satt sig emot detta.

Kompetensutveckling – tillsammans /praktiskt arbete. Forskningen redovisar att både lärare och bibliotekarier har behov av att lära. Lärares bristande förståelse av och syn på informationsökning och bibliotekarier behöver läsa sig mer om lärandet.

I ljuset av det skulle projektet infokoll.se kunna ses som ett lyckat projekt eftersom det faktiskt inneburit att vi gemensamt har prövat och utvecklat metoder och trots att projektet inte är slutfört tror jag att vi kan konstatera att två viktiga insikter

Insikter

För lärarna har infokoll inneburit att undervisning med syfte att öka elevernas informationskompetens har utmanats av bibliotekariernas djupare kunskap och en övertygelse att kvaliteten på undervisningen ökar när bibliotekariernas kompetens integreras i undervisningen.

Bibliotekariernas förståelse av villkor i undervisningen har genererat nya idéer om hur skolbiblioteket kan utnyttja sina resurser och organisera sitt arbete.

Och naturligtvis det uppenbara att om eleverna ska bli självständiga, kritiska och effektiva när de processar information behöver bibliotekariers och lärares kompetenser samverka.

Kontakt: Anna Wiklund, Midgårdsskolan, Umeå
anna.wiklund@umea.se
0703113955